

Ábendingar um frumvarp til laga um *breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga*, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.).

Þær lagabreytingar sem lagt er upp með í frumvarpsdrögum þessum yrðu til mikilla bóta frá núverandi lögum. Þó er rétt að benda á nokkur atriði í greinargerð með frumvarpinu þar sem æskilegt væri að skýra einstaka atriði nánar og/eða skerpa á skilgreiningum.

Í 3. grein - *Meginefni frumvarpsins segir*

Með hugtakinu opin gögn er almennt átt við gögn á opnu sniði sem hver sem er getur hagnýtt, endurnýtt eða deilt í hvaða tilgangi sem er.

Að mínu mati er þessi útlistun á hugtakinu *opin gögn* of veik. Ítarlegri skilgreining gæti verið:

Key characteristics of open data include:

Accessibility: *Open data should be easily accessible to anyone without requiring special permissions or restrictions. It is typically made available through online platforms or repositories.*

Reuse: *Users should be free to reuse, redistribute, and build upon the data for different purposes, including commercial, non-commercial, and research applications.*

Formats: *Open data is often provided in non-proprietary formats, making it compatible with a wide range of tools and software applications.*

Machine Readability: *Open data is preferably presented in machine-readable formats, facilitating automated processing and analysis.*

Metadata: *Clear and comprehensive metadata accompany open data, providing information about the source, quality, and other relevant details.*

Licensing: *Open data is typically released under open licenses, such as Creative Commons licenses, that define the terms of use and distribution. These licenses may specify whether attribution is required and if derivatives can be created.*

Beðist er velvirðingar á enskum texta, en ég hef því miður ekki enn fundið góða lýsingu á *opin gögn* hugtakinu á íslensku.

Í grein 3.1.1. *Opinber fyrirtæki segir*

Einungis eftir að opinbera fyrirtækið hefur gert gögn aðgengileg til endurnotkunar ber því að virða viðeigandi skyldur sem settar eru fram í lögnum, einkum er varðar snið, gjaldtöku, gagnsæi, leyfi, bann við mismunun og bann við einkanytjafyrirkomulagi.

Hætta er á þessi klausa geti valdið því að opinbert fyrirtæki, sem nú þegar veitir, óumbeðið og án þessu að þurfa, opið aðgengi að gögnum á fornfálegu sniði, sjái sér þann kost vænstan að loka á téð aðgengi frekar en að leggja út í kostnað við að uppfylla ofangreindar formkröfur.

Í grein 3.2 *Mjög verðmæt gagnasett segir*

Samkvæmt viðauka I við tilskipunina eru skilgreindir sex þemabundnir flokkar mjög verðmætra gagnasetta:

1. Landupplýsingar.
2. Jarðfjarkönnun og umhverfi (umhverfisgögn).
3. Veðurfræði.
4. Hagskýrslur (tölfræðilegar upplýsingar).
5. Fyrirtæki og eignarhald fyrirtækja.
6. Hreyfanleiki (samgöngunet).

Rétt væri að hnikkja á lið 2 m.þ.a. bæta við jarðskjálftamælingum og staðbundnum mælingum (t.d. borholumælingum) í jarðskorpunni. Í þriðja lið væri enn fremur eðlilegt að telja til haffræði og freðhvolff, en án aðgangs að slíkum gagnasettum er nær ómögulegt að stunda rannsóknir á veðurfari og veðurfarsbreytingum á Íslandi.

Ástæðan fyrir að ég nefni þessi gagnasett sérstaklega er að ég fæ ekki betur séð en að það væri hægt, ef brotaviljinn er einbeittur, að halda því fram að þau væru ekki tiltekin í [Viðauka 1](#)¹ sem nefndur er í upphafi greinar 3.2.

Í grein 3.3 segir

Sé opinber aðili ekki fjárhagslega og tæknilega í stakk búinn til að gera kvik gögn aðgengileg til endurnotkunar um leið og þeim hefur verið safnað skulu þau gerð aðgengileg til endurnotkunar innan tiltekins tímaramma eða með tímabundnum tæknilegum takmörkunum sem hafa ekki óeðlileg áhrif á nýtingu efnahagslegra og félagslegra möguleika þeirra.

Af fenginni reynslu af áratuga barningi við að afla gagna frá Veðurstofu Íslands er ljóst að þetta ákvæði þarf að vera sterkara. Taka þarf fyrir að yfirstjórnir einstakra stofnana geti endalaust borið fyrir sig tæknilega annmarka, manneklu og/eða fjárskort sem afsökun fyrir því að gögn séu ekki gerð aðgengileg. Mætti t.d. hugsa sér að opinber aðili, líkt og island.is/opingogn.is hefðu heimild (eða bæri jafn vel skylda) til að afrita kvik gögn yfir á opna gagnagátt þar sem almenningur hefði tök á að nálgast gögnin og þess vegna hanna hugbúnaðarlausnir til að auðvelda frekari gagnavinnslu.

Lokaorð

Að lokum sakna ég þess að ekki skuli fjallað um aðgengi að gögnum sem Ísland fær aðgang að í gegnum alþjóðasamstarf, svo sem við [Evrópsku reiknimiðstöðina](#)² (e. European Centre for Medium range Weather Forecasts) og [Veðurtunglastofnun Evrópu](#)³ (e. European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites). Ath. að þessi listi er máski ekki tæmandi, en þetta eru þær tvær stofnanir sem koma fyrst upp í hugann.

Reykjavík, 7. Febrúar 2024.

Virðingarfyllst, Dr. Ólafur Rögnvaldsson – or@belgingur.is.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0138>

² <https://www.ecmwf.int/>

³ <https://www.eumetsat.int/>